

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА

др МИЛАНКА МАЉКОВИЋ.проф.

Шта подразумевате под термином Предшколска установа?

- Постоји пуно доказа о позитивном утицају организованих програма васпитања и образовања у раном узрасту на децу као и на социо-економски ниво друштва. Али, чак и када таквих доказа не би било, деца би и даље имала право на квалитетне подстицаје, развој и образовање у раном узрасту.
- Значај предшколског васпитања и образовања на друштвеном нивоу можда може бити најбоље илустрован кроз његове различите функције као што су:

- Педагошка:

Предшколско васпитање и образовање деци нуди простор за развој, игру и учење. Деца уче једна од других и од васпитача; долазе у контакт са различитошћу која постоји међу њиховим вршњацима као и одраслима, у безбедној атмосфери.

Кроз педагошку функцију предшколско васпитање и образовање пружа подршку породицама, унапређује њихове родитељске вештине и знања, и може индиректно да утиче и на окружење за учење у кући.

- Друштвена:
- Предшколско васпитање и образовање може да допринесе друштвеној интеграцији и већој кохезији. Оно може да помогне у изградњи праведнијег друштва, тако што се осмишљава и примењује у складу са начелима једнакости, уважавања различитости, дијалога и сарадње.
- Предшколско васпитање и образовање може да створи једнаке и равноправне могућности за сву децу, без обзира на њихово порекло, социјални статус и било које друго својство.
- Оно такође може да подстакне изградњу мостова између породица и између других служби/услуга у оквиру локалне заједнице.

- **Економска:**
- Предшколско васпитање и образовање омогућава родитељима да наставе да раде или да се запосле или да наставе са школовањем и образовањем, јер знају да су им деца сигурна и збринута.
- Могућност запошљавања и даљег школовања је од изузетног значаја за породице из најугроженијих група – углавном жене/мајке не могу да нађу посао или да наставе школовање јер немају где и коме да оставе децу.
- Предшколско васпитање и образовање такође запошљава и професионалце различитих профила.

Какав нам је систем предшколског васпитања и образовања?

- У покушају да се сагледа стање система предшколског васпитања и образовања, током израде Стратегије развоја образовања у Србији (2010) сачињена је анализа система, базирана на доступним статистичким подацима о деци овог узраста (Републичког завода за статистику, Министарства просвете и технолошког развоја, тима Владе Републике Србије за социјалну укљученост и смањење сиромаштва и других извора).
- Анализа је указала да је систем **недовољно развијен** и да је обухват деце не само недовољан већ и социјално неправедан, као и да значајно заостаје у односу на обухват деце у земљама Европске уније.

- Осим ниског обухвата један од недостатака нашег система предшколског васпитања и образовања је и **квалитет**. Запажа се велико варирање у квалитету васпитно образовног програма између предшколских установа, као и неуједначеност у компетенцијама запосленог стручног кадра.
- На квалитет негативно утиче и **једнообразна понуда деци** и породицама. Породице су најчешће принуђене да своје потребе прилагођавају понуди установе. Установе главном нуде програме у целодневном трајању, нема других и различитих програма и услуга које иду у сусрет специфичним потребама деце и породица (као што су услуге и посебни или специфични програми у дислоцираним и ромским насељима и сл.)

- Остаје отворено питање – **шта чини висок квалитет предшколског васпитања и образовања?**
- У сваком случају то је комплексно и често збуњујуће питање зато што дефиниције квалитета и стратегије за његово осигурање битно варирају од земље до земље.

Основна одредница предшколског васпитања и образовања код нас

Делатност предшколског васпитања и образовања јесте васпитање и образовање деце предшколског узраста.

Предшколска установа обавља и делатност којом се обезбеђују исхрана, нега, превентивно-здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста, у складу са законом.

- Под предшколским узрастом подразумева се узраст деце **од шест месеци до поласка у основну школу.**
- Делатност предшколског васпитања и образовања обавља се у предшколској установи, а изузетно може да се обавља и у школи.
- Предшколска установа обавља и делатност којом се обезбеђују исхрана, нега, превентивно-здравствена и социјална заштита деце предшколског узраста, у складу са законом.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, надлежни је орган за издавање акредитације предшколским установама.

Да би предшколска установа постала акредитована од стране надлежног органа, мора да испуњава одређени сет услова.

То значи да мора да испуни високо – квалитетне критеријуме које поставља надлежни орган, а који се односе на наставни програм, дечију службу, финансијску сигурност, простор за рад, администрацију.

Циљеви предшколског васпитања и образовања су подршка:

- 1) целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, пружањем услова и подстицаја да развија своје капацитете, проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету;
- 2) васпитној функцији породице;
- 3) даљем васпитању и образовању и укључивању у друштвену заједницу;
- 4) развијању потенцијала детета као претпоставке за даљи развој друштва и његов напредак.

Принципи предшколског васпитања и образовања су:

- 1) доступност:** једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама, у складу са законом;
- 2) демократичност:** уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности;
- 3) отвореност:** грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;
- 4) аутентичност:** целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности;
- 5) развијност:** развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације.

Боравак деце у установи треба да носи обележја **спонтаности, слободног избора, прилагодљивости** дечијим узрасним и **индивидуалним потребама** и неформалног односа између деце и васпитача – у њему се не одвија **ништа стихијски и импровизовано**, већ иза свих захтева стоји смишљена организација, планирање и систематски рад васпитача.

Организација рада подразумева:

- Планско распоређивање простора, материјала и времена;
- Избор и структурирање васпитно-образовног процеса и садржаја (активности);
- Обједињавање и функционисање елемената система којим се одређује остваривање васпитно-образовних циљева и задатака васпитача.

Значај раног васпитања и образовања:

- предшколско искуство, као ниједно друго, побољшава развој детета;
- деца из осетљивих група имају велике користи од квалитетног предшколског васпитања и образовања посебно када су у групи деца различитог културног и друштвеног наслеђа;
- предшколско васпитање и образовање високог квалитета доприноси бољем интелектуалном и социјалном развоју деце;
- у срединама где се образовни и социјални развој посматрају као комплементарни и једнако важни, деца боље напредују у свим аспектима развоја.

Сврха предшколске установе

- је стално побољшавање услова за дечији развој и учење, имајући у виду актуелну средину, стечено искуство сваког детета и његов будући развој.
- Посебна вредност је обезбеђивање детету активно учешће у заједници деце сличне њему, у условима који су њему прилагођени, његовим могућностима, интересима и развојним потребама.

Специфичност предшколске установе

- Огледа се у томе што је она средина у којој деца остварују целину живљења у осетљивом и критичном периоду развоја, због чега се и њихово учење разликује од учења деце на каснијим узрастима.
- Млађа деца више уче кроз своје непосредно искуство у додиру са околином и осталим члановима друштвене заједнице.

- Садржаји образовања у дечијем вртићу нису толико значајни сами по себи, већ је битно да деца стичу вредност кроз одређене активности.
- Процес је важнији од његових непосредних резултата, а развој способности од усвајања чињеница.

- Организацију дечијег вртића треба **прилагодити колико је год могуће свакоме од деце**, индивидуализовати поступак, захтеве и критеријуме за вредновање напретка, тако да **свако дете буде мерило само себи**, а не просечне вредности добијене из података о другој деци.
- Сваки садржај и активност треба да буду понуђени деци у право време и на одговарајући начин, у складу са њиховим актуелним искуством, потребама и интересовањима, као полазном основом за стицање нових искустава и даљи развој потреба и интересовања.

- На организацију рада вртића утичу и локалне разлике које се јављају међу појединим регионима. Васпитач мора да буде упознат са карактеристикама локалне културе и да се са њом односи са поштовањем.
- У мањим срединама Предшколска установа може бити и центар окупњања родитеља и доприносити изграђивању њихове педагошке културе.

ОРГАНИЗАЦИЈА ЖИВОТА И ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Уређивање простора:

Под простором се подразумевају како унутрашње просторије, тако и спољни простор: двориште, игралиште,

па чак и она места куда деца одлазе у шетњу и на излете.

Складном комбинацијом унутрашњег и спољашњег простора се обезбеђује да деца наизменично бораве и на ваздуху

и у просторијама.

Полазећи од захтева да је деци предшколског узраста неопходно обезбедити стицање непосредног искуства активним методама и средствима и начела да васпитни ефекти треба да произилазе из животних ситуација, простор предшколске установе уређује се тако да буде привлачан, разумљив и прилагођен узрастима деце по обиму, квалитету и разноврсности стимулације, како би свако дете наилазило на најбоље подстицаје и узор за осмишљавање и организовање сопствене активности, моделе понашања који су друштвено прихватљиви.

.

Средина у којој се креће дете треба да буде здрава у сваком погледу, окружено продуктима људског рада и стваралаштва и објектима из природе, распоређеним са укусом и осећањем за меру.

У таквој средини, дете треба да има слободу кретања и акције, као и прилику да открива истине о себи, другим људима и стварима и решава свакодневне проблеме.

Боје зидова, намештаја и предмета са којима деца долазе у додир, треба да су светли, ведри и хармонично распоређени. Простор треба да је могуће **лако реорганизовати и прилагодити разноврсним потребама групе и сваког детета појединачно**, тако да оно по својој вољи може да се осами, ако за то осети потребу. За ово је потребна **покретљива опрема** која омогућава разноврсну организацију простора, добар избор и довољна количина играчака и другог материјала.

- Објекти се обично граде **за 6 васпитних група** и свака од њих би требала да има своју просторију за боравак и пратеће просторије:
 - Просторије за васпитно особље (кабинет за васпитаче, библиотека, за стручну службу...)
 - Пратеће просторије (предворје, гардероба, групна соба...).
 - Санитарне просторије;
 - Вишенаменска просторија (сала);
 - Просторије за превентивно-здравствену заштиту;
 - Радионица.

Организација средстава и материјала

- Сва опрема која се налази у Установи почев од намештаја, мора одговарати потреби детета са циљем што боље организације живота, васпитања, образовања и њихове неге.
- Материјал за васпитно-образовни рад треба да подстиче дечје активности и да је прилагођен дечјим потребама и могућностима.
- Употребљени у играма, материјали постају играчке и имају вишеструку улогу у изазивању и омогућавању активности које имају развојни учинак.
- Поред овога, материјали и средства треба да: пружају могућност за различиту употребу, да су безопасни, привлачни, лако се одржавају, погодни за манипулисање, естетски обликовани и сл.

Временски распоред дечјих активности

- Временски распоред треба да је прилагођен узрасним карактеристикама и индивидуалним потребама и могућностима деце.

Елементи временског распореда су:

- самосталне активности по дечјем избору,
 - усмерене активности и комбиноване активности,
 - јутарње телесно вежбање и рекреативне паузе,
 - време за задовољавање хигијенских и физиолошких потреба,
 - оброци и спавање.
- У предшколској установи не треба да постоји строго утврђени распоред унапред прописаних садржаја и активности.

Да би временски распоред имао повољно дејство на дете, он мора да буде и флексибилан, остављајући детету на располагање довољно времена да започету активност доведе до краја и постигне у њој оптимални ниво без наметања.

Организација деце у васпитне групе

С обзиром на тенденцију да се избегну лоше последице узрасног подвајања, као и чињеницу да је узрасна примереност сасвим несигуран оријентир у програмирању, а увиђајући неке предности мешовитих група, није предвиђено груписање деце само према узрастима.

При структурирању група поштују се:

- индивидуалне карактеристике деце,
- искуство које са собом доносе у установу,
- ниво психофизичког развоја,
- социо-емоционална зрелост,
- узраст, пол,
- национална припадност,
- социо-културни слој коме припадају родитељи и сл.

Циљ је хармонизација групе и стварање услова за изграђивање односа између деце, деце и васпитача.

- Изузетак чине деца која се припремају да наредне године пођу у школу, за коју се ствара посебна организација ближа школском програму по неким карактеристикама садржаја и начину рада. За њих се предвиђа стварање узрасно хомогених група.
- Овакво формирање васпитних група, **повећава улогу васпитача у одмеравању програмских циљева и активности** и то не само према узрасту деце већ и по индивидуалним особинама, не губећи из вида ни васпитну групу у целини.
- То значи да ће се многе активности одвијати претежно не у фронталном, него у групном и индивидуалном облику рада.

- Рационалну организацију простора, опреме и материјала обезбеђује и њихово **распоређивање по кутцима.**

У Установи најчешће постоји:

- Кутак за игре маште или игре улога;
- Кутак друштвених игара и дидактичког материјала;
- Стваралачки кутак;
- Градитељски кутак;
- Истраживачки кутак;
- Кутак библиотеке.

Временски распоред-режим дана

- Временским распоредом одређује се структура и ритам дневних активности деце и васпитача.
- Он представља еластичан оквир који омогућава добру организацију времена и активности, прилагођен узрасним карактеристикама и индивидуалним потребама и могућностима деце.
- Сврха рада васпитача није толико постизање одређених резултата у прописаном року, колико интензивирање активности, процес, који ће пре или касније дати трајне резултате.

Елементи режима дана су:

- Самосталне активности по дечијем избору,
- Усмерене и комбиноване активности у просторијама за боравак или на отвореном простору;
- Јутарње телесно вежбање и рекреативна пауза
- Време за задовољавање хигијенских и физичких потреба,
- Оброци и спавање.

Напомена: децу треба постепено уводити у режим дана, вршећи по потреби и одређена прилагођавања.

- Иако се приликом састављања распореда времена полази од неких општих захтева, они ће ипак бити различити за сваку конкретну групу деце и зависиће од низа услова (узрасних особености, индивидуалних потреба и могућности деце у групи).

Други облици окупљања предшколске деце:

- Путујући вртић;
- Рекреативне групе,
- Играонице.

Испитна питања:

1. Наброј и објасни функције предшколског васпитања и образовања.
2. Какав је систем предшколског васпитања и образовања у РС?
3. Појасни организацију живота и васпитно-образовног рада у ПУ.
4. Којим елементима дечијег развоја су циљеви предшколског васпитања и образовања подршка?
5. Наброј и појасни принципе предшколског васпитања и образовања
6. На основу којих елемената се врши структурирање васпитних група у ПУ?
7. Наброј и појасни елементе режима дана у ПУ.

Литература:

- Каменов, Е.(2006). Васпитно-образовни рад у дечијем вртићу, *Општа методика*, Драгон, Нови Сад.
- Основе програма васпитног рада с децом до три године (1994) *Просветни гласник РС*, бр.1.
- *Приручник за диверсификацију програма предшколског васпитања и образовања.* (2013). Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд.
- Правилник о Основама програма предшколског васпитања и образовања деце узраста од три до седам година, "*Службеном гласнику РС* - бр. 6/96.

Задатак за студенте

Одговорите на постављена питања:

- На основу досадашњег искуства које су позитивне и негативне стране данашње Предшколске установе код нас (Направити листу предлога).
- Састави предлог активности које могу заједно реализовати родитељи и васпитачи у циљу подстицања дечијег развоја.

За реализован задатак остварује се 2 поена.